

ČO S NEDOVĽIPNÝMI?

Problém uší na počúvanie – Pavlova skúsenosť – čo bude s nedovľtipnými? – stará rabínska tradícia – Pavol a učeníci – raní kresťania a učeníctvo – lesk a bieda „poučení“ v „bufetovom“ kresťanstve – čo s tým?

V Evanjeliu nájdeme niekoľko znepokojivých vyjadrení ako napríklad toto: „*vám je dané poznať tajomstvá nebeského kráľovstva, ale im nie je dané. Lebo kto má, tomu sa pridá a bude mať hojne. Ale kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má...*“ (Mt 13,11-12 SSV), hovorí Ježiš učeníkom. Alebo inde zase hovorí: „*Kto má uši na počúvanie, nech počúva*“ (Mk 4,23 SSV). Čo ale s tými, ktorí jednoducho nechápu, nemajú v sebe schopnosť „poznať tajomstvá“ a ich uši nie sú zrovna najlepšie v počúvaní s porozumením?

Podobnú skúsenosť má aj Pavol. Na jednej strane ho vidíme, ako „*rok a šesť mesiacov ... učil u nich Božie slovo*“ (Sk 18,11 SSV) – a isto tak robil všade, kam prišiel, nielen na tomto jednom mieste; na druhej strane ale vidíme, že on sám je sklamaný z toho, ako málo nakoniec z týchto jeho nepochybne hlbokých prednášok v poslucháčoch ostalo, keď v liste píše: „*Vy ste sa tak o Kristovi neučili, ak ste vôbec o ňom počuli a v ňom boli vyučení...*“ (Ef 4,20-21 SSV). Všimol si to aj Peter, keď napísal o Pavlových listoch: „*Niektoré miesta v nich sú ťažko zrozumiteľné a neučení a neutvrdení ľudia ich prekrúcajú*“ (2Pt 3,16 SSV). A zase inde si Pavol sťažuje na nedovľtipnosť svojich poslucháčov: „*A ja som vám, bratia, nemohol hovoriť ako duchovným, ale ako telesným, ako nedospelým v Kristovi. Mlieko som vám dával piť namiesto pevného pokrmu, lebo by ste ho neboli zniesli. Ale ani teraz ešte neznesiete, lebo ste ešte stále telesní*“ (1Kor 3,1-3 SSV).

Znamená to ale, že kresťanstvo je len pre vysoko racionálnych, logicky uvažujúcich a abstraktne mysliacich jedincov, pre opravdivú elitu – a ostatní, ktorí nemajú IQ nad 140 a červený diplom z VŠ, majú jednoducho smolu? Ako to potom ale zladíť so slovami Ježiša Krista, ktorí hovorí, že Kráľovstvo môžu prijať aj deti a dokonca práve deti? Alebo inde, kde Ježiš hovorí o Bohu, že: „*tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým*“ (Lk 10,21 SSV)?

Odpoveď možno nájdeme v starej rabínskej tradícii vyučovania. Rabínske vyučovanie spočívalo hlavne v tom, že žiaci s učiteľom žili a učili sa hlavne z jeho príkladu. Lekcie, ktoré im udeľoval, boli už iba komentárom k tomuto vyučovaniu spoločným životom. Máme tu teda jedného nepochybne múdreho a inteligentného rabína, ktorý mal na to, aby vyštudoval, aby chápal Písmo a vedel ho vyučovať. A okolo neho je skupina jeho žiakov, učeníkov, z ktorých možno žiaden nikdy rabínom nebude a možno si ani nezapamätá a ani nepochopí väčšinu komentárov a lekcii svojho učiteľa. Ale do konca života si zapamätá jeho príklad a práve z jeho príkladu sa naučí to, čo by sa inak nedokázal naučiť z abstraktných a učených lekcii. A tak nakoniec všetci, rabín aj žiaci, idú jednou a tou istou cestou.

Zdá sa, že toto isté si uvedomil nakoniec aj Pavol. Dôležité bolo, aby v každej cirkvi bola skupina tých, ktorým „je dané

chápať“ tajomstvá Kráľovstva: „*A čo si počul odo mňa pred mnohými svedkami, zveruj spoľahlivým ľuďom, ktorí budú schopní učiť aj iných*“ (2Tim 2,2 SSV), píše svojmu nadanému žiakovi Timotejovi. Na druhej strane mu je jasné, že do tejto skupinky nebudú patriť všetci, ale iba zopár členov spoločenstva: „*Sú vari všetci apoštolmi? Sú všetci prorokmi? Všetci učiteľmi?*“ (1Kor 12,29 SSV), pýta sa Korint'anov. Nie, nie sú. A čo tí ostatní? Tým píše: „*chceli sme vám seba dať za vzor, aby ste nás napodobňovali*“ (2Sol 3,9 SSV); a zase: „*Bratia, spoločne ma napodobňujte a všimajte si tých, čo žijú podľa vzoru, aký máte v nás!*“ (Flp 3,17 SSV), a zase inde hovorí zrejme jeho žiak: „*aby ste nezleniveli, ale aby ste napodobňovali tých, čo vierou a vytrvalosťou sú dedičmi prisľúbení*“ (Hebr 6,12 SSV) a „*Pamätajte na svojich predstaviteľoch, ktorí vám hlásali Božie slovo. Dobre si všimnite, aký bol koniec ich života, a napodobňujte ich vieru*“ (Hebr 13,7 SSV).

Tento princíp vyučovania v cirkvi je potom zhrnutý v stručnej Pavlovej vete: „*Napodobňujte ma, ako aj ja napodobňujem Krista*“ (1Kor 11,1 SSV). Sú tu teda tí, ktorí sú ustanovení a majú predpoklady na to, aby boli učiteľmi, pretože im je „dané chápať tajomstvá Kráľovstva“. Je len samozrejmé, že to, čo poznávajú, aj uskutočňujú podľa slov apoštola Jakuba: „*A slovo aj uskutočňujte, nebuďte len poslucháčmi, ktorí klamú sami seba*“ (Jak 1,22 SSV). Ich úlohou je potom vyučovať ostatných členov spoločenstva a to hlavne samotným svojim príkladom. Iste, aj slovom, kázaním – ale v prvom rade príkladom. Slovo môže byť pre niekoho nepochopiteľné dokonca aj vtedy, ak ho hlása ten najdokonalejší Učiteľ¹. Na druhej strane, príklad zaberie vždy a je použiteľný vždy a preto sa mu Ježiš vôbec nevyhýba: „*Dal som vám príklad, aby ste aj vy robili, ako som ja urobil vám*“ (Jn 13,15 SSV)².

Tento spôsob vyučovania všeobecne voláme *učeníctvo* a keď si pozrieme svätých, často vidíme práve takúto postupnosť, hoci aj u sv. Bazila napríklad, kde jeho osobná svätosť pramenila v príklade jeho rodičov (obaja sú svätí), súrodencov (niekoľkí z nich sú tiež svätí), mníchov a pustovníkov, s ktorými žil, z príkladu jeho priateľa, tiež svätého Gregora Naziánskeho... a isto aj on svojim príkladom učil a inšpiro-

¹ Ježiš na adresu učeníkov: „*Keď to spozoroval, povedal im: "Prečo rozprávate o tom, že nemáte chlieb? Ešte nechápete a nerozumiete? Máte otupené srdce? Máte oči, a nevidíte? Máte uši, a nepočujete?"*“ (Mk 8:17-18 SSV)

² porov. aj: „*Tu sa Peter rozpamätal a povedal mu: "Rabbi, pozri, figovník, ktorý si preklial, vyschol." Ježiš im na to povedal: "Majte vieru v Boha. Veru, hovorím vám: Keď niekto povie tomuto vrchu: "Zdvihni sa a hoď sa do mora," a vo svojom srdci nezapochybuje, ale uverí, že sa stane, čo povedal, stane sa mu to. Preto vám hovorím: Verte, že všetko, o čo v modlitbe prosíte, ste už dostali, a budete to mať."*“ (Mk 11,21-24 SSV)

val mnohých.

Pápež Benedikt XVI. o Cirkvi v súčasnosti napísal: „*Kríza dnešnej Cirkvi je predovšetkým krízou kňazského stavu a rehoľných rádov. Pod náporom pokoncilovej doby sa rozkývali veľké rehoľné rády a aj dnes sa zdá, že sú zmietané krízou vlastnej identity. Kňazi sú vystavení kultúrnemu tlaku, ktorý ich tlačí k prechodu od sakrálnej k sociálnej roli. V niektorých rehoľných rádoch sa pravá obnova zamieňa za pohodlnosť.*“ Pointa je jasná, ak si uvedomíme, že práve oni sú v pozícii učiteľov. Tých, ktorí by mali vyučovať v prvom rade svojim príkladom v spoločenstve ostatných bratov a sestier. A tu začínajú problémy:

1) V súčasnosti na Slovensku prinajmenšom chýba práve to spoločenstvo. Cirkev sa stala „bufetom“, ktorý ponúka svoje „hamburgery“ v podobe akcií: sv. omše, adorácie, prednášky, katechézy, krúžky, stretká, púte,... – a veriaci si z nich, ako v bufete, vyberajú to, čo sa im páči a „zúčastňujú sa“ ich s dobrým pocitom, že sú „aktívni“ a „praktizujúci“ veriaci. Ale farnosť už viac nie je rodina, ktorá spoločne žije. Málokde je farnosť naozaj spoločenstvom malých spoločenstiev, po ktorých tak túžil blahej pamäti sv. Ján Pavol II. Veľký. A málokde tieto spoločenstvá aj naozaj sú spoločenstvami, ktoré skutočne spoločne žijú a nielen sa spolu „stretajú“, aby spolu hodinku-dve niečo „robili“...

2) Učitelia viac nie sú učiteľmi učeníkov, ale prednášateľmi. V praxi mnohí kňazi reálne nežijú so svojimi „ovečkami“ – aj preto, že samé „ovečky“ už spolu nežijú a teda s nimi akosi nemajú kde a ako žiť. Ale až pričasto sa ani my, kňazi, neusilujeme na tom nič zmeniť. Namiesto toho si pojem „vyučovanie“ vysvetľujeme vo forme „poučení“: snúbencom spravíme 3x1 hodinu prednášok a sú „poučení“ pred sobášom. V UPC pre nich urobia o čosi viac, ale stále sú to „poučenia“. Podobne pred krstom detí. Deťom na 1. sv. prijímanie tiež pripravíme nejaké „lekcie“ v škole, či na fare a vyskúšame ich z pár desiatok „otázok a odpovedí“. A pred birmovkou urobíme zase to isté – a koniec.

Potom sa divíme, že 90% takto „poučených“ kresťanov sa v kostole nikdy neukáže a 99% z nich nikdy s nejakým skutočným kresťanstvom ani nezačne. Čo ale, ako poznamenal Benedikt, mnohým kňazom nevádi, veď ani sami s ním nikdy nezačali, že? A namiesto toho, aby seba a so sebou aj ostatných približovali ku Kristovi, veľbia skôr to, keď sa učiteľ-kňaz „približuje veriacim“ a pripodobňuje sa im, aby im tak vraj „bol bližší“... – teda presne opačný pohyb ☹.

A ak sa nad týmto problémom aj dakedy zamyslíme, najskôr zvalíme vinu na akúsi abstraktnú „sekularizáciu“ (ktorú k nám asi niekto doviezol z Marsu, odkiaľ by sa tu inak v našom katolíckom národe vzala, že?), na zlú „dnešnú dobu“ a začneme uvažovať o tom, že by sme sa mali začať asi zbavovať kostolov, lebo veď je jasné, že tento trend bude predsa pokračovať aj ďalej, nie?

Hej, bude... leda že by sme pochopili problém a vrátili sa od „bufetového kresťanstva“ k spoločenstvu Cirkvi ako rodiny, ako o ňom píše sv. Ján Pavol II.: „*Aby sa všetky tieto farnosti stali živými kresťanskými spoločenstvami, musia sa dotyčné miestne autority starať o to, aby rástli malé bázové spoločenstvá, nazvané aj živé spoločenstvá, v ktorých veriaci vzájomne môžu hlásať Božie Slovo a môžu byť činnými v službe a v láske*“ (Christifideles laici 26) a „*Základňové (bázové) cirkevné spoločenstvá (známe aj pod inými menami) ... Sú podporované biskupmi a ich konferenciami ako pastoračná priorita a osvedčujú sa ako centrá kresťanskej formácie a misionárskeho vyžarovania. Ide o skupiny kresťanov, ktorí sa stretávajú na rodinnej úrovni alebo v obmedzenom okruhu, aby sa modlili, čítali Písmo, prehlbovali si náboženské vedomosti a debatovali*

o cirkevných problémoch z hľadiska spoločného zaangažovania. Sú znamením života Cirkvi, pomocou pri hlásaní evanjelia a dobrým východiskom pre novú spoločnosť, ktorá je založená na "civilizácii lásky" ... decentralizujú a organizujú farnosť, s ktorou zostávajú stále spojené ... stávajú sa kvasom kresťanského života, pozornosti voči zanedbaným a angažovania sa za premenu spoločnosti. V nich zažíva jednotlivý kresťan spoločenstvo, cíti sa sám ako aktívny element a dostáva popud spolupracovať na úlohe pre všetkých. ... sú ozajstným prejavom spoločenstva a prostriedkom, ako vytvoriť ešte hlbšie spoločenstvo. Preto sú oprávnené veľkou nádejou pre život Cirkvi.“ (Redemptoris missio 51)

A potom sa my, kňazi, budeme musieť naučiť dve veci:

- Jednak sami žiť to, čo učíme – a teda to aj chápať a rozumieť tomu. A možno pretvoriť aj kňazské semináre viac z miest, podobných internátom pre omnoho „dôležitejšie“ Teologické fakulty, akurát že tam špirituál denne prednáša „punktá“ a spoločne sa bohoslovci schádzajú na „aktivity“ omše a modlitieb; na miesta, ktoré sú ozajstnou komunitou a kde špirituál je v prvom rade „Boží muž“, vyučujúci hlavne svojím životom a príkladom už zrelého a svätého muža (a nie mladý „frkan“, síce s diplomom hoci aj zo spirituálnej teológie, ale bez osobnej zrelosti a svätosti života, čo oboje zvyčajne prichádza až s vekom);
- a jednak sa naučiť žiť so svojimi „ovečkami“ ako jedna opravdivá rodina, otvoriť im dokorán svoj život (a farskú bránu) a zdieľať ho s nimi v opravdivom spoločenstve – a nielen byť nejakými „profesionálmi“, ktorí si splnia svoje „pastoračné povinnosti“ a potom sa venujú svojmu súkromnému životu ako každý iný človek v obdobnej profesii...

Krátko a stručne na záver: bez toho, aby farnosť bola rodinou, v ktorej sa Evanjelium odovzdáva v prvom rade príkladom a jeho spoločným žitím a kde „poučenia“ a „kázania“ sú už len bonus navyše, doplňujúce komentáre, z ktorých si každý vezme, koľko uvládze, ale príklad a život dokážu vnímať a osvojovať si všetci; tak bez toho farnosti ostanú tragicky mŕtve, neúčinné a hlavne úplne uzatvorené pred všetkými tými ľuďmi, ktorí možno žijú kdesi na periférii, alebo na ulici a naše „poučenia“ im proste nedajú vôbec nič, lebo im vôbec neporozumejú a bodka...

A to sa nikdy nepodarí bez toho, aby farnosť bola opravdivým spoločenstvom malých spoločenstiev a bez toho, aby kňaz bol v jej strede skutočným otcom, ktorý ju predchádza vo svätosti, zasvätenosti Kristovi a nasledovaní Krista a inšpiruje i vyučuje tak svoju farskú rodinu hlavne príkladom a zdieľaním seba samého a svojho života so svojou vlastnou rodinou a to je farnosť.

Amen.

Boh Vám žehnaj!

Váš Inky